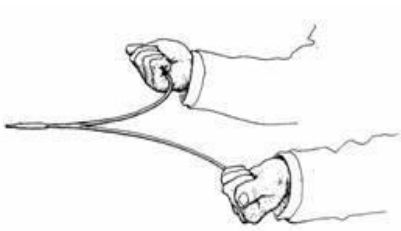

Brønn-Klyvedammen 1868–Solum vannverk 1923–Hydrotjenna 1945

I eldre tider var det mye slit med å bære vann. Rett før andre verdenskrigen var det 125 000 gårdsbruk i landet som ikke hadde innlagt vann. På slutten av 1950-tallet var fortsatt hver fjerde bolig i Oslo uten innlagt vann.

Der hvor det ikke var nær tilgang til naturlige vannkilder, måtte det graves brønn. Kvaliteten på brønnvannet varierte med beliggenhet, mineralholdighet og surhetsgrad.

En utbredt metode for å finne vann var bruk av ønskekvist. Når ønskekvisten kom over en vannåre, ville kvisten vri seg ned og angi stedet der brønnen kunne graves. Metoden var usikker og har i ettertid ikke latt seg dokumentere.

Den beste brønnen i vårt distrikt var ”Skriverbrønnen” under Vemmerfjellet i Bjørndalen. Navnet kom av at den tilhørte sorenskriver Jonas Wessel som bodde i Bjørndalen fra 1792 til 1848. Sorenskriveren var nevø av dikteren Johan Herman Wessel. Skriverbrønnen var kjent for nesten aldri å gå tom og hadde et spesielt godt vann. Når det skulle være store selskaper hos godseier Løvenskiold på Fossum i Gjerpen, kom folk kjørende fra godset og hentet vann i Skriverbrønnen.

Sorenskriver Jonas Wessel
1766 – 1851

Fotografert 2-3 uker før han døde.

Fotografiet er et daguerreotypi, en fototeknikk som var bruk fra 1839 til 1860- årene.

Porsgrunns Dagblad, onsdag 16. november 1938

Fra skriverbrønnen i Bjørndalen blei det lagt treledning ned til vestre Porsgrunn. Folk der klagde over at vannet hadde en ubehagelig smak og mente det kom av at ledning gikk gjennom kirkegården og at vannet derfor kunne være helsefarlig.

trevannledning

I mars 1867 vedtok Porsgrunn Formannskap: ”at faa anlagt et Vandværk i Vestre Porsgrund med Vand fra Wessels mølledam.”

Wessels mølledam, også bare kalt ”Mølledammen,” var starten på det som nå er Kverndammen eller Klyvedammen.

I tillegg til å skaffe lokalbefolkningen drikkevann, skulle vannverket sikre vann i tilfelle brann. Ved den første storbrannen i Porsgrunn 1865 blei 16 hus og Stiansens hotell i strøket ved Osebro og Lilleelv gata tatt av flammene. Brannen startet i en lakk- og malingfabrikk der et oljefat blei antent ved et arbeidsuhell og gikk i lufta og havnet i Kjølnesgata.

I 1868 fikk vestre Porsgrunn sitt første vannverk. Klyvedammen var drikkevannskilde for befolkningen i vestre Porsgrunn fra 1868 til byen fikk nytt vannverk fra Mjøvann i 1929. I tiden etter og fram til 1957 tjente Klyvedammen som reservevannforsyning for hele Porsgrunn.

Fra vannverket blei etablert og fram til 1910 foregikk det vinterstid isskjæring på dammen med betydelig fare for forurensning.

Klyvedammen. Porsgrunn kommune anla et vannverk her i 1868. Det leverte vann til Vestsidens befolkning. I damveggen var det ei luke. Vannet rant gjennom luka til «Mølleren», en liten dam nedenfor, og videre til Mølla.

Kvaliteten på vannet i Klyvedammen har aldri vært god. Bunnen av dammen består av leire som lett løses i vann. Det resulterer i grums og leirsmak. Bedre blei det ikke av at husdyra på Klyve gård i mange år gikk på beite langs vannkanten ved øvre del av dammen. I 1954 var vannet så forurenset og sunnhetsskadelig at det blei forbudt som drikkevann fram til et kloringsanlegg kom på plass.

ADVARSEL

Badning og all annen forurensning av Porsgrunns Kommunes vannreservoarer, Klyvedammen, Svinholdtdammen og Mjøvann med tilløp er på det strengeste forbudt. Overtredelse vil bli anmeldt til politiet.

BYINGENIØREN I PORSGRUNN.

Telemark Arbeiderblad (Skien), onsdag 13. juli 1949

Tydlig at flere gav etter for fristelsen til å ta seg en dukkert på varme sommerdager. For guttene var det viktig å vise at de klarte å svømme over til "St.Helena."

**Yrende badeliv
i Klyvedammen**

Forbudet tas ikke høytidelig.

Folk i Vestre Porsgrunn kan fortelle at det er et yrende badeliv i Klyvedammen.

Telemark Arbeiderblad 13. juli 1949

I TELEFONEN:

En røst fra Vestsida:
— Nå må det bli slutt på badingen i Klyvedammen. Det går ikke an at guttunger bader daglig i byens drikkevann.

Porsgrunns Dagblad, tirsdag 28. juni 1955

Som tilsvar på rapporteringer om bading i Klyvedammen, viser byingeniøren i Porsgrunn til *at vi hver dag til forskjellig tider kontrollerer at den slags ikke forekommer og overtredelse av badeforbudet blir meldt politiet og straffet.*

Ukjent om hvor mange eller om noen i det hele tatt blei tatt og eventuelt straffet for ulovlig bading – ingen saker eller omtale i lokalavisene.

Advarsel.

Skøyteøping på byens vannreservoar, Klyvedammen, forbyes på det strengeste. Overtredelse vil bli påtalt og straffet.

Byingeniøren i Porsgrunn.

Derimot melder en pålitelig kilde at ellers lovlydige gutter fra "Vessia" nærmest blei "kjeppjaga" av kommunens brannfolk etter å ha drevet med skøyting på Klyvedammen.

Porsgrunns Dagblad, 22. november 1939

Solum vannverk ferdig 1923

Vannverket dekket det tettbygde strøket mellom Skien og Porsgrunn. Vannet blei tatt fra Hvitsteintjenna og sørget for ferskvann til Gråtenmoen, Skogplassene, **Nenseth, Tollnes, Fredbo og Klyve.**

Vann til Ånnerød 1945

Våren 1945 la Hydro ny vannledning fra Fjærekilen og anla i den forbindelsen et kunstig magasin i Tjerdalen (Hydrotjenna). Ledningen gikk videre over Ånnerød og ned til Knardalstrand. Berørte grunneiere på Ånnerød fikk anledning til å koble seg på Hydroledningen.

Vann til Bjørnstad 1947

Anbudsinndrivelse

Solum vannverk ønsker anbud på arbeidet med legging av 280 m. 6" og 210 m 4" støpejerns vannledning med 4 kommer på Bjørnstad.

Solum holder alt materiell Tegning og arbeidsbeskrivelse fåes ved henvendelse til tilsynsmann Isaksen, Tollnes.

Anbud sendes innen 23. juli under adresse Gråtenmoen, Skien.

Styret for Solum vannverk
Aasmund Næs.

Porsgrunns Dagblad, onsdag 9. juli 1947

Solum vannverk

Det innskjerpes at det bare er de abonnenter som før 1. mai bestiller og betaler for hagevanning som har rett til vanning med slange.

Vanningen må kun foretas om kvelden etter kl. 18.

Solum vannverk 31-5-51.
Kommuneingeniøren.

Vann Klyve - Ånnerød 1952

Solum kommune.

ANBUD ønskes på graving (sprenging) og legging av 1590 m. 200 m/m vannledning fra Klyve til Ånnerød.

Tegninger og beskrivelse fåes på kommuneingeniørkontoret, Kongensgt. 8, Skien.

Telemark Arbeiderblad, lørdag 3. mai 1952

Gravingen blei utført for hand.

Fra Solum vannverk blei etablert i 1923 gikk det nesten 30 år før bebyggelsen på strekningen fra Klyve til Ånnerød fikk muligheten for innlagt vann. I 1952 inngikk kommunen avtale med Norsk Hydro om uttak av vann fra Hydros vannledning på Ånnerød. Dermed var det slutt på Klyvebekken som eneste tilgang til ferskvann. Ved mye nedbør svulmet bekken opp, blei brun av leire og dermed uegnet som drikkevann.